ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆՆ ԱՌԸՆԹԵՐ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՎԻԱՑԻԱՅԻ ԳԼԽԱՎՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ **2010** ԹՎԱԿԱՆԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչությունը (այսուհետ՝ Գլխավոր վարչություն) իր գործունեությունն իրականացնում է տարեկան աշխատանքային ծրագրի համաձայն՝ ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ, օրենքներով, Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի, Կառավարության, Վարչապետի որոշումներով, կարգադրություններով, հանձնարարականներով և հրահանգներով:

Գլխավոր վարչության պետի հրամանով հաստատվել է Գլխավոր վարչության 2010 թվականի գործունեությունն ապահովող միջոցառումների ծրագիր, որը ներառել է ինչպես Գլխավոր վարչության խնդիրներից և գործառույթներից բխող միջոցառումներն, այնպես էլ բնագավառը կարգավորող իրավական ակտերի մշակման ժամանակացույցը:

Հաշվետու տարում միջազգային ավիացիոն կառույցներին Հայաստանի Հանրապետության ավիացիոն համակարգի ինտեգրման ուղղությամբ Գլխավոր վարչության կողմից իրականացվել են մի շարք միջոցառումներ:

Գլխավոր վարչության պատվիրակությունը մասնակցել է ԻԿԱՕ կողմից կազմակերպված «Օդային հաղորդակցությունների շուրջ բանակցությունների կոնֆերանս»-ին, որի շրջանակներում բանակցություններ է ունեցել Քուվեյթի Պետության, Արաբական Միացյալ Էմիրությունների, Բահրեյնի Թագավորության, Իսլանդիայի և Իսպանիայի Թագավորության քաղաքացիական ավիացիոն իշխանությունների հետ: Խորհրդակցությունների արդյունքներով կազմվել են Փոխըմբռնման հուշագրեր և նախաստորագրվել են Համաձայնագրերի անգլերեն տեքստերի նախագծերը:

«Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Իսպանիայի Թագավորության միջև օդային տրանսպորտի մասին» համաձայնագիրն արժանացել է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության հավանությանն ու ներկայումս պատրաստ է ստորագրման:

Ստորագրվել են Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Սլովակիայի Հանրապետության ու Չեխիայի Հանրապետության կառավարությունների միջև օդային հաղորդակցությունների մասին համաձայնագրեր: Լրամշակվել և փոխհամաձայնեցվել է «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և Բելառուսի Հանրապետության կառավարության միջև օդային հաղորդակցությունների մասին» համաձայնագիրը: Ուսումնասիրվել և ընթացք են տրվել Քուվեյթի, Թունիսի, Սերբիայի, Տաջիկստանի և Թուրքմենստանի կառավարությունների հետ օդային հաղորդակցությունների մասին համաձայնագրերի նախագծերին:

Գլխավոր վարչության համապատասխան մասնագետները մասնակցել են «Եվրոպական քաղաքացիական ավիացիայի կոնֆերանսի (ԵԿԱԿ) և Միացյալ ավիացիոն իշխանությունների (ՄԱԻ) ուսումնական կենտրոն» կազմակերպությունների կողմից 2010 թվականի համագործակցության ծրագրի շրջանակներում անդամ-երկրներին առաջարկված ուսումնական դասընթացներին:

Եվրամիության պատվիրակության կողմից հավանության է արժանացել Եվրոպական Միության անդամ-երկրներին շրջանառված «Քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության կարողությունների զարգացում համընդհանուր ավիացիոն պահանջները և Եվրոպական Միության

ավիացիոն անվտանգության կանոնակարգերը կիրառելու նպատակով» «Թվինինգ» ծրագիրը և աշխատանքային պայմանագիրը նախատեսվում է ստորագրել 2011 թվականի հունվար ամսին, որից հետո անմիջապես «Թվինինգ» ծրագիրը կմեկնարկվի:

Եվրոպական հարևանության քաղաքականության Հայաստան-ԵՄ գործողությունների ծրագրի շրջանակներում 2009-2011թթ. իրականացվելիք գերակա խնդիրների և առաջնահերթ միջոցառումների մասով 2010 թվականի ընթացքում Գլխավոր վարչության կողմից իրականացվել են հետևյալ աշխատանքները`

1. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության և ԵՄ միջև ավիացիայի ոլորտի կարգավորմանն առնչվող հարցերի շուրջ համագործակցության խորացում, ներառյալ շուկամուտք գործելը.

2. Ավիացիոն անվտանգության ոլորտում համագործակցություն.

3. Թռիչքային անվտանգության գծով եվրոպական ավիացիոն կազմակերպությունների (JAA/EASA) կանոնների ներդրում և կիրառում.

Գլխավոր վարչությունը թռիչքների անվտանգության մակարդակի բարձրացման և թռիչքային պիտանիության հարցերով շարունակել է համագործակցությունը միջազգային և օդանավ արտադրող կազմակերպությունների հետ:

2010 թվականին շարունակվել է համագործակցությունը Ռուսաստանի Դաշնության Ուլյանովսկ քաղաքի Քաղաքացիական ավիացիայի բարձրագույն ավիացիոն ուսումնարանի (ինստիտուտի) և Գլխավոր վարչության միջև` համաձայն որի ծրագրվում է պատրաստել օդաչուներ: Ուսուցման գործընթացը կազմակերպվելու է ինչպես մասնավոր, այնպես էլ Ռուսաստանի Դաշնության պետբյուջեի ֆինանսավորմամբ:

Քաղաքացիական ավիացիայի բնագավառում միջազգային կազմակերպություններին Հայաստանի Հանրապետության անդամակցության հետ կապված անդամավճարների գծով պարտավորությունները հաշվետու ժամանակաշրջանում կատարված են:

Գլխավոր վարչության աշխատակիցները իրականացրել են «Զվարթնոց» օդանավակայանում ուղևորների սպասարկման գործընթացի նկատմամբ վերահսկողություն, ինչպես նաև համագործակցել են Հայաստանի Հանրապետության օդանավակայաններում իրենց գործառույթներն իրականացնող պետական կառավարման այլ մարմինների հետ` աջակցելով նրանց առջև դրված խնդիրների կատարմանը: Ձմեռային շրջանում պարբերական վերահսկողություն է իրականացվել «Զվարթնոց» օդանավակայանի աերոդրոմային միջոցների շահագործողական վիճակի նկատմամբ:

2010թ. վերահսկողություն է իրականացվել «Արմավիա»-ին ֆինանսավորում տրամադրելու վերաբերյալ ներդրումային պայմանագրի» դրույթների կատարման նկատմամբ: «Արմավիա» ավիաընկերության ուղևորափոխադրումների ծավալը աճել է 7,85%-ով` փոխադրելով 767.7 հազար ուղևոր: Նման ցուցանիշները, առաջին հերթին, ապահովվել են ընկերության կողմից իրականացվող չվերթերի կանոնավորության պահպանման և արևմտյան արտադրության օդանավերի շահագործման շնորհիվ:

2010թ. ընթացքում Գլխավոր վարչության կողմից սահմանված կարգով ուսումնասիրվել, վերլուծվել և համապատասխան ընթացք է տրվել Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի աշխատակազմից, Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունից, օրենսդիր և գործադիր մարմիններից ու անհատ քաղաքացիներից ու կազմակերպություններից ստացված թվով 4070 գրությունների:

«Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն 2010թ. փոփոխվել են թվով 2 պաշտոնի անձնագրեր: Կազմակերպվել է 1 մրցույթ,

որի արդյունքում համալրվել է թափուր պաշտոնը: Առեստավորվել է 7 և վերապատրաստվել 15 քաղաքացիական ծառայող: Հարցաշարերում կատարվել են փոփոխություններ՝ դրանք համապատասխանեցնելով ընդունված օրենսդրական ակտերին:

Գլխավոր վարչությունը հասարակայնության հետ կապերի առումով ակտիվ համագործակցել է ԶԼՄ-ների հետ: Համակարգում տեղի ունեցող փոփոխություններն ու հասարակությանը հետաքրքրող խնդիրների պարզաբանումները լուսաբանվել են տպագիր մամուլով, ռադիոյով և հեռուստատեսությամբ: Հասարակության իրազեկման գործում մեծ նշանակություն ունեցող Գլխավոր վարչության պաշտոնական երկլեզու (հայերեն, անգլերեն) ինտերնետ կայքում տեղադրվում են Գլխավոր վարչության գործունեության, Հայաստանի քաղաքացիական ավիացիայի ոլորտին վերաբերող նորությունները:

2010թ. ընթացքում մշակվել և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության, Հայաստանի Հանրապետության Վարչապետի կողմից հաստատվել են թվով 8 նորմատիվային, անհատական որոշումներ:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության պետի կողմից հաստատվել և պետական գրանցում են ստացել թվով 18 նորմատիվ իրավական ակտեր:

ԹՌԻՉՔՆԵՐԻ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ

2010 թվականի ընթացքում Հայաստանի Հանրապետության օդանավերի պետական ռեգիստրում գրանցվել է **40** օդանավ: Նույն ժամանակահատվածում Հայաստանի Հանրապետության օդանավերի պետական ռեգիստրից հանվել է **7** օդանավ: Տրվել են քաղաքացիական օդանավի գրանցման 66, քաղաքացիական օդանավի ապագրանցման 7, քաղաքացիական օդանավի պիտանիության 91 և օդանավի աղմուկի 67 սերտիֆիկատներ, ինչպես նաև օդանավի ռադիոկայանի 104 վկայական ու օդանավի թռիչքի 19 թույլտվություն:

Գլխավոր վարչության մասնագետները կատարել են օտարերկրյա օդանավի **2** միջադեպի հետ կապված նախնական գործողությունները՝ մինչ հիմնական քննության անցկացումը և մասնակցել են Հայաստանի Հանրապետությունում գրանցված օդանավերի հետ տեղի ունեցած թվով **3** միջադեպերի մասնագիտական քննություններին:

Հայաստանի Հանրապետությունում գրանցված օդանավերի թվով 68 տեսչական ստուգումներ կատարվել են Հայաստանի Հանրապետությունում և արտերկրում: Հայաստանի Հանրապետության տարածքում անցկացվել է օտարերկրյա օդանավերի թվով 46 ստուգումներ, համաձայն SAFA ծրագրի և կատարված ստուգումների հաշվետվությունները գրանցվել են տվյալների բազայում:

Կատարվել են ավիաընկերությունների կողմից վտանգավոր բեռների օդային փոխադրման սպասարկման աշխատանքների վերաբերյալ ուսումնասիրություններ և տրվել են թվով 6 թույլտվություններ:

Գլխավոր վարչության կողմից կատարվել են Հայաստանի Հանրապետությունում գրանցված օդանավերի տեխնիկական սպասարկման կազմակերպությունների բազաների և գծային կայանների մի շարք ուսումնասիրություններ և սերտիֆիկացում Հայաստանի Հանրապետության տարածքում և արտերկրում:

Գլխավոր վարչության մասնագետներն, որակավորման բարձրացման նպատակով, «TRACECA» ծրագրի շրջանակներում մասնակցել են «Թռիչքային պիտանիություն», «Մարդկային գործոնը տեխնիկական սպասարկման գործընթացում», «Թռիչքային շահագործում (OPS)» և «Աուդիտի մեթոդաբանությունը» թեմաներով դասընթացներին, շրջակա

միջազգային, ՄԱԿ-ի և ԻԿԱՕ-ի կողմից կազմակերպված թռիչքների անվտանգության համաշխարհային քարտեզին նվիրված սեմինարներին, ինչպես նաև SAFA ծրագրով տեսուչների վերապատրաստման դասընթացներին և կատարել JAA ուսումնական կենտրոնի աուդիտ:

<u>ԹՌԻՉՔԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՈԼՈՐՏ</u>

Հայաստանի Հանրապետությունում գրանցված քաղաքացիական օդանավերի թռիչքային պիտանիությունը և թռիչքների անվտանգությունն ապահովելու նպատակով ***2010թ. ընթացքում կատարվել են հետևյալ աշխատանքները.***

- Բարձրագույն որակավորման հանձնաժողովի կողմից քննարկվել և տրվել է թվով 52 վկայականներ ու 743 այլ թույլտվություններ թռիչքային անձնակազմի անդամներին, ինժեներատեխնիկական կազմին, բորտուղեկցորդներին և օդային երթևեկության կարգավարներին:
- Իրականացվել է Հայաստանի Հանրապետության ավիաընկերությունների տեխնիկական սպասարկման և վերանորոգման թվով 10 կազմակերպությունների սերտիֆիկացում:
- Ըստ հայտերի մշակվել և շահագործողներին տրամադրվել է թվով 21 օդանավերի 24-ր հիտանոց հասցեներ:
- Տրամադրվել է օդանավերի RNAV գոնալ նավիգացիայի համակարգում թռիչքներ իրականացնելու թվով 40 և RVSM համակարգում թռիչքներ իրականացնելու թվով 17 թույլտվություններ, կատարվել ELT վթարային թվով 29 ռադիոփարոսների գրանցում ԿՈՍՊԱՍ-ՍԱՐՍԱՏ համակարգում:
- Իրականացվել է արտասահմանում շահագործվող Հայաստանի Հանրապետության գրանցում ունեցող ինքնաթիռների թռիչքային պիտանիության ապահովման թվով 16 և օդանավերի տեխնիկական սպասարկման ծրագրերի, դրանց լրացումների ու փոփոխությունների (թվով՝ 30) վերահսկողություն:
- Իրականացվել է Ավիաընկերությունների տեխնիկական սպասարկման և վերանորոգման կազմակերպությունների թվով 30 տեսչական շահագործողական ստուգումներ:
- Իրականացվել են թռիչքավարության, կարգի բարձրացման և ինքնուրույն աշխատանքների թույլտվության ստուգողական թռիչքներ:
- Ապահովվել է օդանավերի թռիչքային պիտանիության վկայականների ժամկետների երկարաձգման թվով 29 հայտերի քննարկումն ու համապատասխան եզրակացությունների տրամադրումը:

Մշակվել է.

1. Գլխավոր վարչության թռիչքային պիտանիության դիրեկտիվներ և հսկողություն իրականացվել դրանց կատարման նկատմամբ:
2. JAR-21, 39, 66, 145, 147, JAR-M և JAR-MMEL/MEL փաստաթղթերի կիրառման ընթացակարգերի նախագծեր:
3. Թռիչքային պիտանիության պահպանման կազմակերպության փաստաթղթեր ձեռնարկ, ինժեներատեխնիկական կազմակերպությունների սերտիֆիկացման փաստաթղթերի փաթեթի հայերեն տարբերակ:
4. Ինժեներատեխնիկական կազմակերպությունների նոր սերտիֆիկատներ և հին սերտիֆիկատները փոխարինվել նորերով:
5. Օդանավերի թռիչքային պիտանիության տեսչական ստուգումների ժամանակացույց:

6. Համաձայն JAR-39 թռիչքային պիտանիության դիրեկտիվների՝ հաշվառման, կիրառման և հաշվետվության փաստաթղթեր:
7. Հայաստանի Հանրապետությունում «Փոքր ավիացիայի կանոններ» («ՓԱԿ-1 ինքնաթիռներ» և «ՓԱԿ-3 ուղղաթիռներ») կարգը:

Որակավորման բարձրացման նպատակով Գլխավոր վարչության աշխատակիցները մասնակցել են ՏՐԱՍԵԿԱ, ՄԱԻ և ԵԱՍԱ ստանդարտների, ինչպես նաև ՏՐԱՍԵԿԱ-ի «Մարդկային գործոնը ավիացիայում» թեմայով դասընթացներին:

- ԹԳՎ աշխատակիցները թեստավորման եղանակով մասնակցել են «Ավիաուսումնական կենտրոն» ՓԲԸ-ում կազմակերպված անգլերեն լեզվի իմացության մակարդակի ատեստավորմանը:

ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆՆԵՐԻ ՍԵՐՏԻՖԻԿԱՑՄԱՆ ԵՎ ՕԴԱՅԻՆ ԵՐԹԵՎԵԿՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՈԼՈՐՏ

Օդանավակայանների սերտիֆիկացման և օդային երթևեկության կազմակերպման ոլորտում կատարվել են հետևյալ աշխատանքները.

1. Մշակվել և հաստատվել է «Օդային երթևեկության կազմակերպման, աերոնավիգացիոն կապ և դիտարկում իրականացնող և աերոնավիգացիոն տեղեկատվական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների գործունեության վերահսկողության իրականացման ուղեցույց»:
2. Մշակվել և հաստատվել է «Հայաերոնավիգացիա» ՓԲԸ 2010 թվականի Աուդիտի ծրագիրը և դրա շրջանակներում մշակվել են աուդիտի հարցաթերթիկներ ու իրականացվել աուդիտ:
3. Մշակվել և հաստատվել են սերտիֆիկացված օդանավակայանների աերոդրոմների, վերգետնյա միջոցների և ծառայությունների վերահսկողության հսկիչ թերթիկները:
4. Գերակա խնդիրների ապահովման նպատակով Հայաստանի Հանրապետության Գեոդեզիայի և քարտեզագրման ինստիտուտի մասնագիտների հետ մշակվել է Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքի տեղանքի թվային բազայի և Հայաստանի Հանրապետության փոքր ավիացիայի թռիչքների իրականացման ապահովման նպատակով ավիացիոն քարտեզներ:
5. Ուսումնասիրվել և եզրակացություններ են տրվել Հայաստանի Հանրապետության տարածքի տարբեր մարզերում բջջային հեռախոսակապի ալեհավաք կայմերի (ընդհանուր թվով 38 կայմ) տեղադրման վերաբերյալ:
6. IMAC կազմակերպության ներկայացուցչի հետ համատեղ ուսումնասիրվել և քննարկվել է Հայաստանի Հանրապետության Սյունիքի մարզում կառուցվող Հալիձոր-Տաթև ճոպանուղու նախագիծը (հենային աշտարակների տեղադրման կետերը, դրանց բարձրությունները):
7. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի հուլիսի 3-ի N825-Ն որոշմամբ հաստատված «Հայաստանի Հանրապետության օդային տարածքի կազմակերպման կարգով» սահմանված դրույթների ապահովման նպատակով մշակվել և Հայաստանի Հանրապետության Քաղաքաշինության նախարարությանը, Արարատի, Արմավիրի և Շիրակի մարզպետներին տրամադրվել են «Զվարթնոց» և «Շիրակ» օդանավակայանների աերոդրոմների շրջանի տիրույթների քարտեզների և սահմանված գոտիների գծապատկերների էլեկտրոնային տարբերակները:
8. «Արմենիա» միջազգային օդանավակայաններ» ՓԲԸ մասնագետների հետ համատեղ ուսումնասիրվել են «Զվարթնոց» օդանավակայանի

աերոդրոմի տարրերի («C», «D» ղեկուղիներ և մայրուղի) վերանորոգման աշխատանքների ծավալները:

9. Ապահովվել է Եվրոկոնտրոլի կողմից իրականացված Աուդիտի գործընթացը և դրա արդյունքների հիման վրա մշակվել և կազմակերպությանն է ներկայացվել թերությունների վերացման ծրագիրը:
10. Հակակարկտային կայանների շահագործման խնդրի շրջանակներում ուսումնասիրվել են «ՄԵՎԱՆԾ» ՊՈԱԿ և «Բարվա» ընկերության կողմից տեղադրված հակակարկտային կայանների աշխարհագրական դիրքերն օդային մայրուղիների նկատմամբ:
11. Ուսումնասիրվել և առաջարկություն է ներկայացվել «Արմավիա» և «Զվարթնոց» ավիաօդերևութաբանական կենտրոն» ընկերությունների միջև տեղեկատվական ցանցի ստեղծման վերաբերյալ:
12. «Զվարթնոց» օդանավակայանում և դրա շրջակայքում թռչունների հետ օդանավերի բախումները նվազեցնելու նպատակով մշակվել և Հայաստանի Հանրապետության Արմավիրի և Արարատի մարզպետներին են ներկայացվել գրություններ՝ կապված Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի հուլիսի 3-ի N825-Ն որոշմամբ հաստատված կարգի դրույթների ապահովման հետ, մասնավորապես օդանավակայանի շրջանում աղբակույտերի վերացման վերաբերյալ:
13. Անցկացվել են տեսչական ստուգումներ «Արմենիա» միջազգային օդանավակայաններ» ՓԲԸ «Զվարթնոց» և «Շիրակ» օդանավակայանների աերոդրոմներում, «Զվարթնոց Հենդլինգ» ՓԲԸ-ում, ինչպես նաև ՀՀ ՊՆ «Էրեբունի» աերոդրոմում:
14. Գլխավոր վարչության երկու մասնագետներ վերապատրաստվել են Եվրոկոնտրոլի կողմից անցկացված «Աուդիտի անցկացման տեխնոլոգիաներ» դասընթացներին և ստացել հավաստագրեր:

ՕԴԱՅԻՆ ՓՈԽԱԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ԼԻՑԵՆԶԱՎՈՐՈՒՄ

Օդային փոխադրումների կարգավորման և լիցենզավորման նպատակով իրականացվել են հետևյալ աշխատանքները.

Ղեկավարվելով «Ավիացիայի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով և «Հայաստանի Հանրապետության օդանավ շահագործողի սերտիֆիկատի և ավիափոխա-դրողի սերտիֆիկատի (մասնագրի) տրման կարգով» թվով 4 իրավաբանական անձանց տրվել է Շահագործողի սերտիֆիկատ, իսկ թվով 10 օդանավ շահագործողների համար երկարացվել է Շահագործողի սերտիֆիկատի գործողության ժամկետը, թվով 14 օդանավ շահագործողների տրվել է Ավիափոխադրողի Մասնագիր:

Համաձայն ներկայացված հայտերի, քննարկվել և հաստատվել են Հայաստանի Հանրապետությունում գրանցված և դեպի/ից Հայաստանի Հանրապետություն կանոնավոր չվերթեր իրականացնող օտարերկրյա ավիափոխադրողների Ամառ 2010 և Ձմեռ 2010/2011 չվացուցակները: Ըստ ներկայացված հայտերի քննարկվել և փոփոխություններ են կատարվել օտարերկրյա օդանավ շահագործողների Ամառ 2010 չվացուցակում:

Ներկայացված հայտերի համաձայն «Արմավիա»-Ավիաընկերություն» ՍՊԸ-ին և «Էյր Արմենիա» ՓԲԸ-ին տրամադրվել են միջազգային օդային ուղիներով կանոնավոր և չարտերային չվերթերի կատարման համապատասխան թույլտվություններ:

Իրականացվել է Հայաստանի Հանրապետություն/ից իրականացված չվերթերի, ուղևորահոսքերի փոխադրումների շուկայի ուսումնասիրություններ և վերլուծություններ՝ ըստ փոխադրումների իրականացման տարածաշրջանների, երկրների և քաղաքների: Արդյունքում

իրականացվել է շուկայի կարգավորում՝ ըստ հաճախականությունների և օդանավերի տիպերի:
Կատարվել են Հայաստանի Հանրապետության և արտերկրի միջև օդային փոխադրումների շուկայի ամենամսյա վերլուծություններ ըստ տարածաշրջանների, այդ թվում՝ Արևմտյան և Կենտրոնական Եվրոպա, Մերձավոր և Միջին Արևելք, Ռուսաստանի Դաշնություն, Ուկրաինա, Միջին Ասիա, Հարավային Կովկաս:
Ամսեկան կտրվածքով ուսումնասիրվել է Հայաստանի Հանրապետությունից իրականացվող չվերթերի ավիատոմսերի սակագները՝ դրանք համադրելով նաև հարևան պետություններից՝ Վրաստան և Ադրբեջան, նույն օդային ուղիներով չվերթերի ավիատոմսերի սակագների հետ: Կատարվել է նաև Եվրոպայի, Ռուսաստանի և ԱՄՆ-ի ներքին չվերթերի ավիափոխադրումների սակագների վերլուծություններ, դրանք համեմատելով Հայաստանի Հանրապետությունից կատարվող ավիափոխադրումների սակագների հետև հաշվարկվել թռիչքաժամերը:

<u>ԱՎԻԱՑԻՈՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ</u>

Ուսումնասիրվել և հաստատվել են «Զվարթնոց» օդանավակայանի և թվով 13 ավիաընկերությունների ավիացիոն անվտանգության ծրագրերը, ինչպես նաև օդանավերի անձնակազմերի անդամների ավիացիոն անվտանգության մասով ուսումնական ծրագրերը: ԻԿԱՕ «Անվտանգություն» N17 հավելվածի պահանջների համապատասխանության նպատակով ուսումնասիրվել են նաև օտարերկրյա թվով 18 ավիաընկերությունների ավիացիոն անվտանգության ծրագրերը:
Մշակվել և շահագրգիռ գերատեսչություններին քննարկմանն է ներկայացվել «Հանրային առողջության համար վտանգ ներկայացնող վարակիչ հիվանդությունների միջազգային տարածման կանխմանը և համաճարակների բռնկմանը Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական ավիացիայի պատրաստականության Ազգային ծրագիրը»:
2010 թվականի ընթացքում կազմակերպվել և անց է կացվել «Զվարթնոց» և «Շիրակ» օդանավակայանների ավիացիոն անվտանգության ծառայությունների աշխատակիցների ատեստավորում (49 աշխատակից):
Ավիացիոն անվտանգության մասով տեսչական ստուգումներ են իրականացվել «Զվարթնոց» և «Շիրակ» օդանավակայաններում, որոնց արդյունքները ներկայացվել են «Արմենիա» միջազգային օդանավակայաններ» ՓԲԸ տնօրինությանը, բացահայտված թերությունների վերացման ուղղությամբ անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացնելու համար:
Տեսչական ստուգում է անցկացվել նաև «Հայաերոնավիգացիա» ՓԲԸ-ում նավիգացիոն օբյեկտների պահպանության, դրանց մուտքի/ելքի վերահսկողության, օդանավերի դեմ ուղղված անօրինական միջամտության ակտերի դեպքերում օդային երթևեկության կառավարման կարգավարների գործողությունների կարգի վերաբերյալ:
Ավիացիոն անվտանգության մասով նախնական և կրկնակի վարապատրաստման ուսումնական դասընթացներ են անցկացվել «Ավիաուսումնական կենտրոն» ՓԲԸ «Ուղևորների փոխադրումներ» և «Օդային երթևեկության կարգավարներ» մասնագիտությունների, ինչպես նաև «Արմավիա» ավիաընկերության բորտուղեկցորդների ծառայության ընդհանուր թվով 10 խմբերի 130 ուսանողների հետ:
Ուսումնասիրվել են Հայաստանի Հանրապետության օդային տարածքով վտանգավոր բեռների փոխադրման 54 հայտեր, որոնցից 46 հայտերի մասով ներկայացվել են համապատասխան առաջարկներ փոխադրման թույլտվություններ տալու վերաբերյալ, իսկ 8 հայտով ներկայացված

փոխադրման ենթակա վտանգավոր բեռները ԻԿԱՕ «Օդային տրանսպորտով վտանգավոր բեռների փոխադրման տեխնիկական հրահանգով» սահմանված կարգով քաղաքացիական օդանավերով փոխադրումն արգելված լինելու պատճառով մերժվել է:
Քաղաքացիական ավիացիայի համակարգի ընկերություններում վթարափրկարարական ապահովման նպատակով կազմակերպվել են պարապմունքներ «Արմավիա», «Էյր Արմենիա» ավիաընկերությունների օդաչուական և ուղեկցող անձնակազմերի հետ, պարբերաբար ստուգվել են օդանավակայանների վթարափրկարարային հաշվարկների մարտունակությունը, օդանավակայանում և ընկերություններում առկա փրկարարական գույքն ու հանդերձանքի վիճակը, «Զվարթնոց» օդանավակայանում կազմակերպվել են վթարափրկարարային խմբերի 18 փորձնական տագնապ:
2010 թվականի նոյեմբերի 1-ին «Զվարթնոց» միջազգային օդանավակայանում օդանավակայանի վթարափրկարարական ծառայության և Երևան քաղաքի քաղաքացիական պաշտպանության վարչության հետ համատեղ կազմակերպվել և անցկացվել է Երևան քաղաքի քաղաքացիական պաշտպանության հրամանատարաշտաբային ուսումնավարժանք «Հակառակորդի հանկարծակի հարձակման ժամանակ Երևան քաղաքի քաղաքացիական պաշտպանության միջոցառումների կազմակերպումը և իրականացումը» թեմայով:
Ավիացիոն անվտանգության մասով ապահովվել է 62 Լիտեր «Ա» և 16 հատուկ չվերթերի սպասարկում:
ՏՐԱՍԵԿԱ ծրագրի շրջանակներում ավիացիոն անվտանգության մասով վերա-պատրաստվել են 5 աշխատակիցներ, «Զվարթնոց» օդանավակայանում ՏՐԱՍԵԿԱ ծրագրի շրջանակներում Գլխավոր վարչության կողմից կազմակերպված դասընթացներին՝ 7 աշխատակիցներ, քաղպաշտպանության աշխատանքների մասով Հայաստանի Հանրապետության արտակարգ իրավիճակների նախարարության Փրկարար ծառայության ակադեմիայում վերապատրաստվել է 2 աշխատակից, Եվրամիության կողմից Երևանում կազմակերպված «Հարավային Կովկասում սահմանների համալիր կառավարման ծրագիր» թեմայով սեմինարին՝ 1 աշխատակից:
2010 թվականի ընթացքում Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական ավիացիայում անօրինական միջամտության դեպքեր չեն գրանցվել:

<u>ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՎԻԱՑԻԱՅԻ ԲՆԱԳԱՎԱՌԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱԺՆԵՄԱՍ ՈՒՆԵՑՈՂ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ</u>

Գլխավոր վարչության համակարգի փակ բաժնետիրական ընկերությունների կողմից 2010 թվականի ընթացքում ամբողջությամբ վճարվել են շահութաբաժինների գծով Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեին ունեցած պարտավորությունները: Գլխավոր վարչության կողմից քննարկվել են օդանավակայանային ծառայությունների մատուցման սակագների փոփոխման հայտերը և Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ներկայացվել հաստատման ու հրապարակման:

<u>«Հայաերոնավիգացիա» ՓԲԸ</u>

Ընկերության գործունեության զարգացման ծրագրերն կազմելիս կիրառվել է Եվրոկոնտրոլի կողմից մշակված մեթոդաբանությունը: Դրանք են.
- Եվրոկոնտրոլի կողմից սահմանված Եվրոպական պահանջների ներդրման ապահովման նպատակով՝ 2010-2014թթ. LCIP փաստաթղթի (զարգացման 5-ամյա

Եվրոպական ծրագրի) մշակման աշխատանքների կազմակերպումն ու համակարգումը,

- Ընկերության սերտիֆիկացման (գործունեության թույլտվություն ստանալու) նախապատրաստական աշխատանքների իականացման պլանի կազմումը և դրանց համակարգումը,
- Համաձայն ISO9001-2008 ստանդարտի պահանջների, ընկերությունում որակի կառավարման համակարգի ներդրման աշխատանքների պլանի, ներդրմանն առնչվող կազմակերպական, կառուցվածքային, համապատասխան ընթացակարգերի մշակման և դրանց ներդրման միջոցառումների իրականացումը,
- Ավարտվել է «TOKAI» փոփոխված համակարգի ամբողջական ներդրման աշխատանքները, որի արդյունքում հավաքագրվել է 2010 թվականին տեղ գտած բոլոր ավիացիոն իրադարձությունները:
- Ներդրվել է օդային երթևեկության կազմակերպման համակարգում անվտանգության վրա հնարավոր ներազդեցություն ունեցող փոփոխությունների դեպքերում առաջացող հնարավոր ռիսկերի գնահատման, այդ ռիսկերը մեղմելուն ուղղված միջոցառումների մշակման ու իրականացման ընթացակարգեր:
- Ընկերության մասնագետները ներգրավվել են Եվրոկոնտրոլի EVAIR ծրագրում՝ ավիացիոն իրադարձությունների առնչությամբ համապատասխան տեղեկատվության հավաքման և վերլուծության նպատակով:
- Եվրոկանտրոլի եվրոպական աերոնավիգացիոն տեղեկատվական բազայում (EAD) EAIS համակարգի տեղադրում, մասնավորապես՝ Հայաստանի Հանրապետության միջազգային օդանավակայանների մեկնման և ժամանման սխեմաների թվայնացում և մուտքագրում բազա:

Կադրերի ուսուցման և վերապատրաստման ուղղությամբ իրականացվել են·

- ՕԵԿ կարգավարների անգլերեն լեզվի ռուսուցման կազմակերպումը, այդ թվում՝ ընդհանուր և ավիացիոն անգլերեն լեզվի որակավորման բարձրացման 6 դասընթացներ անցկացումն ընկերությունում ընդհանուր թվով 54 կարգավարների և Միացյալ Թագավորության MLS ուսումնական կենտրոնում անգլերեն լեզվի որակավորման բարձացման դասընթացների կազմակերպումը 25 կարգավարների համար,
- Նեղ մասնագիտական ուղղություններով ուսուցման կազմակերպումը ՕԵԿ մասնագետների, կադրերի վերապատրաստման բաժնի աշխատակիցների, ՏԱ տնօրինության մասնագետների համար Եվրոկոնտրոլի նավիգացիայի ինստիտուտում (Լյուքսեմբուրգում) և վարժասարքի հրահանգչի ուսուցումը Պրահայում՝ 29 մարդ,
- Կադրերի վերապատրաստման բաժնի աշխատակիցների, ԱՏԾ աշխատակիցների և ՏԱ տնօրինության մասնագետների անգլերեն լեզվի ուսուցման կազմակերպումն ընկերության ներսում և Հայաստանի Ամերկյան համալսարանում:

Ավիաուսումնական կենտրոն ՓԲԸ

Ավիաուսումնական կենտրոնի գործունեության հիմնական նպատակը քաղաքացիական ավիացիան բարձրորակ կադրերով համալրելն է, կրթական գործընթացն արտադրությանը մոտեցնելը, միջազգային ավիացիոն կազմակերպությունների և գործատուների պահանջներին համապատասխան մասնագետներ պատրաստելը, որով և պայմանավորված է քաղաքացիական ավիացիայի անվտանգ և ապահով գործունեությունը:

Ուսուցման բարձր որակ ապահովելու համար համալրվել է Ավիաուսումնական կենտրոնի ուսումնատեխնիկական բազան, մշակվել են

նոր կրթական ծրագրեր, դրանք համապատասխանեցնելով Եվրոկոնտրոլի և ՄԱԻ պահանջներին:
Կենտրոնի հինգ դասախոսներ 2010 թվականին վերապատրաստվել են Կիևի ԻԿԱՕ-ի ինստիտուտում:
Ավիաուսումնական կենտրոնը 2010 թվականին իրականացրել է օդաչուական անձնակազմերի և օդային երթևեկության կարգավարների անգլերեն լեզվի իմացության և լեզվական հմտությունների թեստավորման գործընթացը՝ ԻԿԱՕ-ի պահանջներին համապատասխան:
2010 թվականին իրականացվել են 5 ուսանողների թռիչքային ծրագրով նախատեսված 446 ժամ ուսումնավարժանքային թռիչքներ վարձակալված DA-40 օդանավով:
2010-2011 ուսումնական տարում Ավիաուսումնական կենտրոնի քոլեջ են ընդունվել 52 ուսանող՝ անվճար և վճարովի հիմունքներով: Ավիաուսումնական կենտրոնի քոլեջում սովորում են 170 ուսանող:

«Ավիաբուժ» բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ

2010 թվականի ընթացքում բժշկական հետազոտության են ենթարկվել 165 օդաչու, 130 բորտուղեկցորդ, 100 կարգավար, 10 կուրսանտ, 1800 վերգետնյա աշխատողներ, իրականացվել է 33000 աշխատողի նախահերթափոխային և նախաթռիչքային բժշկական ստուգում և 1800 սանիտարական հետազոտություն:
Ֆինանսական միջոցների հաշվին արդիականացվել են ակնաբուժի կաբինետի և վերականգնողական կենտրոնի սարքավորումները, իրականացվել է ընկերության հիգիենիկ-ախտահամաճարակային ծառայության տեղամասի ընթացիկ վերանորոգում, համապատասխանեցնելով այն Հայաստանի Հանրապետության գործող սանիտարական նորմերին:
Մոսկվայում վերապատրաստվել է ընկերության ակնաբուժն ու ստացել ԲԹՓՀ ակնաբուժ-փորձագետի հավաստագիր:

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԱՎԻԱՑԻԱՅԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՆԻՇՆԵՐ

2010թ. արձանագրվել է Հայաստանի Հանրապետության ավիացիայի արտադրական ցուցանիշների աճ: Հատկանշական է, որ ուղևորափոխադրումների ծավալների աճն արձանագրվում է 2005 թվականից՝ բացառությամբ 2009թ. 2,5% անկմանը: Այսպես, եթե 2005թ. նախորդ տարվա համեմատ ուղևորափոխադրումները աճել էին 2.5%, 2006թ.՝ 1.2%, 2007թ.՝ 19,9%, 2008թ.՝ 7,21%, իսկ 2010թ. այն կազմել է 13.3%: Բեռնափոխադրումների ծավալը աճել է 16.6%-ով:

Աղյուսակ 1

Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական ավիացիայի համակարգի 2007-2009 թվականների հիմնական արտադրական ցուցանիշներ

	Ցուցանիշի անվանումը	Չափի միավորը	2007թ.	2008թ.	2009թ.	2010թ.
1	Փոխադրված ուղևորներ	հազ.մարդ	1405.6	1506.97	1469.35	1664,4
2	Փոխադրված բեռ և փոստ	տոննա	10010.2	10839	8406.6	8802
3	Թռիչք-վայրէջքներ	հատ	8119	8791	8892	10056

4	ՀՀ օդային տարածքով տարանցիկ չվերթեր	չվերթ	29155	32282	29622	32315

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2009 ԹՎԱԿԱՆԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 24-Ի № 1523-Ն ՈՐՈՇՄԱՄԲ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ N1 ՀԱՎԵԼՎԱԾՈՒՄ ՆԵՐԱՌՎԱԾ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ			
Պատասխանատու մարմինը	Ծրագրի կետը	Միջոցառումների անվանումը	Միջոցառումների կատարման արդյունքները
1	2	3	4
Հայաստանի Հանրապետության կառավարության առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչություն	20	«Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2002 թվականի մայիսի 22-ի «Քաղաքացիական ավիացիայի օդանավերով ուղևորների կողմից թռիչքի ընթացքում պահպանության փոխանցված զենքի և ռազմամթերքի փոխադրման կանոնները հաստատելու մասին» N 615-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը ՀՀ կառավարություն ներկայացնելը	Կատարված է՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 16.06.2010թ. N 843-Ն որոշում

ՏԵՂԵԿԱՆՔ
2010 ԹՎԱԿԱՆԻ ԳԵՐԱԿԱ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ

ԳԵՐԱԿԱ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ			
Պատասխանատու մարմինը	Ծրագրի կետը	Գերակա խնդիրները	Գերակա խնդիրների կատարմանն ուղղված քայլերը
1	2	3	4
Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչություն	51	Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքի տեղանքի էլեկտրոնային բազայի ստեղծման աշխատանքներ	ՀՀ ամբողջ տարածքի տեղանքի էլեկտրոնային բազայի ստեղծման աշխատանքների ապահովմանն ուղղված խնդրի լուծման շրջանակներում Գլխավոր վարչության կողմից ձեռնարկվել են քայլեր Հայաստանի Հանրապետության ամբողջ տարածքի տեղանքի էլեկտրոնային բազայի ստեղծման համար, որոնց արդյունքում «Գեոդեզիայի և քարտեզագրության կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպության կողմից 2010թ. աշխատանքներն ավարտվել են և էլեկտրոնային բազան կիրապարակվի ՀՀ աերոնավիգացիոն տեղեկատվական ժողովածուի մեջ:
Հայաստանի Հանրապետության կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչություն	52	Հայաստանի Հանրապետության փոքր ավիացիայի թռիչքների իրականացման ապահովում	ՀՀ փոքր ավիացիայի թռիչքների իրականացման ապահովման խնդրի շրջանակներում Գլխավոր վարչության կողմից ձեռնարկված քայլերի արդյունքում մշակվել և կազմվել է 1:500000 մասշտաբի աերոնավիգացիոն քարտեզներ, որոնք 2010 թվականի դեկտեմբերի 17-ին ընդունվել է Գլխավոր վարչության կողմից և կիրապարակվի ՀՀ աերոնավիգացիոն տեղեկատվական ժողովածուի մեջ: